

Lesmodule (groep)

Zo herken je pijn bij mensen met dementie met de PAIC15

Woord vooraf

Het herkennen van pijn bij mensen met dementie vraagt om nauwkeurige observaties van het zorgpersoneel. Mensen met dementie zullen pijn vaak op een andere manier uitdrukken omdat het brein is aangetast. Dat maakt ook dat pijn mogelijk minder snel herkend zal worden door de zorgprofessional.

PAIC15

De PAIC15 is een observatie-instrument dat is ontwikkeld door de academische werkplaatsen ouderenzorg van het UNO-UMCG en UNC-ZH in Leiden. De PAIC15 is specifiek ontwikkeld voor de verpleeghuissetting.

Kennis over pijn en dementie

Het observeren en herkennen van pijn met de PAIC15 vraagt daarnaast relevante en actuele kennis over pijn en dementie. Deze lesbrief en bijbehorende leermiddelen zullen hierbij behulpzaam zijn voor (toekomstig) zorgpersoneel. U treft achtergrondinformatie aan en een draaiboek voor groepsbijeenkomsten met daarbij educatief materiaal.

-
- Doelgroep**
- Studenten hbo-v
 - Studenten mbo-v
 - Studenten (M)VZ
 - Zorgprofessionals

-
- Doel**
- Einddoel:* Studenten van de opleiding (maatschappelijk) verzorgende, mbo-v en hbo-v zijn in staat signalen van pijn te herkennen en passende interventies toe te passen bij ouderen met dementie.
- Subdoel:* Studenten kunnen aangeven:
- wat de prevalentie van pijn bij ouderen met dementie is, dat deze ouderen niet verbaal kunnen aangeven dat ze pijn hebben, dit anders uiten en dat daarom observeren en letten op de signalen van pijn heel belangrijk is,
 - dat ouderen met dementie gevoeliger worden voor pijn en dat dit een reden is om goede observaties te doen,
 - dat bij veranderend gedrag of eetpatroon van de cliënt altijd pijn moet worden meegenomen in de analyse van de oorzaak.

Beginsituatie

- algemeen** De student heeft algemene kennis over:
- dementie en bijbehorende veelvoorkomende problemen
 - de zorgstandaard voor mensen met dementie passend bij opleidingsniveau
 - pijn, uitingsvormen en interventies

Canmeds-rollen

- Helpende
- Verzorgende IG
- Verpleegkundige mbo
- Verpleegkundige hbo

Zorgverlener

- Ondersteunt zorgvragers
- Signaleert veranderingen in gedrag en gezondheid
- Neemt anamnese af en stelt verpleegkundige diagnose
- Stelt de verpleegkundige diagnose vast

Samenwerkingspartner

- Signaleert bijzonderheden en veranderingen bij de zorgvrager. Draagt gegevens van de zorgvrager en de geboden ondersteuning over aan collega's
- Verbindt de zorgvrager, naastbetrokkenen en andere zorgverleners in hun samenwerking.
- Onderzoekt de verschillende belangen en mogelijkheden bij naast betrokkenen en andere zorgprofessionals t.a.v. de verpleegkundige zorg en coördineert die zorg
- Deelt de nodige kennis en informatie met collega's, zodat de continuïteit van zorg is geborgd

Reflectieve EBP professional

- Bewaakt de privacy van de zorgvrager
- Draagt bij aan kwaliteitsverbetering
- Werkt aan het bevorderen en bewaken van kwaliteitszorg
Analyseert complexe problemen in de beroepspraktijk en draagt oplossingen aan
- Hanteert een methodische aanpak, met een probleemanalyse en de onderzoekscyclus, bij zorg- en organisatievraagstukken. Verantwoordt het handelen vanuit kennisbronnen

Gezondheidsbevorderaar

- Signaleert veiligheidsrisico's en onderneemt daarop actie
- Signaleert continu veranderingen in de gezondheidstoestand en het welbevinden en bespreekt en rapporteert deze
- Verzamelt gegevens over gezondheid en past risicosignalering toe
- Analyseert het gedrag en de omgeving van de zorgvrager die leiden tot gezondheidsproblemen van de zorgvrager of groepen zorgvragers

Beginsituatie specifiek

hbo-v Nader in te vullen door docent

mbo-v Nader in te vullen door docent

(M)VZ Nader in te vullen door docent

Inhoud compacte module

Het lespakket 'Zo herken je pijn bij mensen met dementie' bestaat uit de volgende onderdelen:

1. Voorbereidende opdracht gericht op activeren van voorkennis rondom pijn bij ouderen en met ouderen met dementie
2. Groepsbijeenkomst gericht op toepassen van kennis en bespreekbaar maken van de PAIC15
3. E-learning PAIC15
4. Nabespreking in groep(jes) over toepassing en interventies

Idealiter wordt de module in deze volgorde gegeven. Hoewel het één geheel vormt, kunnen de onderdelen hiervan eventueel los worden ingezet. Daarnaast is aanpassing naar doelgroep of setting mogelijk.

Instructies voor docent bij de module onderdelen

1. (Voor)kennis activeren (zie bijlage 1)

Duur: 60 min

De opdracht is bedoeld om kennis over pijn, pijnbeleving en pijnobservaties op te frissen. Daarnaast gaat de opdracht in op het effect van dementie op pijnbeleving.

2. Verdiepende kennis over pijn en dementie (zie bijlage 2)

Duur: 30 minuten

Didactische materialen: video PAIC15: ervaringen in de praktijk, video Dementie Quiz, video over pijn bij dementie en de PAIC15 (achtergrondinformatie).

3. E-learning PAIC15, student doorloopt de [e-learning](#)

Duur: 20-30 min.

Doel: toepassen van observaties m.b.v. casuïstiek.

Handig om als docent zelf ook vooraf de e-learning te doen om studenten adequaat te informeren.

Student kan na afloop certificaat downloaden.

4. Nabeschouwing over toepassing en kiezen van interventies (zie bijlage 3)

Duur: 30 min

Doel: student gaat na wat er nodig is om de PAIC15 toe te passen in de praktijk.

De docent instrueert, begeleidt en vat samen wat de bevindingen zijn. De docent legt daarmee tevens een koppeling met de Canmeds-rollen.

Voor *verrijking en verdieping van de lesstof* verwijzen we naar onze [Toolbox 'Pijn bij dementie'](#).

Voor *implementatie van de PAIC15* in een zorgsetting verwijzen we naar onze [animatie 'Succesvol veranderen'](#).

Bijlage 1

Vorbereidende (thuis) opdracht: (Voor)kennis activeren (60 min)

Deze opdracht is bedoeld om je geheugen op te frissen en te kijken welke kennis je nog paraat hebt over pijn en dementie. Beantwoord de vragen en neem je bevindingen (en eventuele uitwerking) mee naar de groepsbijeenkomst.

1. Welke observaties pas je toe om vast te stellen of er sprake is van pijn?
2. Welke meetinstrumenten kunnen daarbij behulpzaam zijn?
3. Welke niet-medicamenteuze interventies ken je in de behandeling van pijn?
4. Hoe ziet de WHO-ladder eruit in de medicamenteuze behandeling van pijn?
5. Bekijk de [video over 'Pijn bij dementie' van Erik Scherder](#).
6. Bestudeer de [richtlijn Pijn van Verenso](#). Als je vragen ter verduidelijking hebt, neem ze dan mee naar de groepsbijeenkomst.
7. Probeer nu voor jezelf samen te vatten waarom het zo belangrijk is om pijn te herkennen bij mensen met dementie.

Bijlage 2

Verdieping in kennis rondom pijn en dementie (30 min)

Minuten	Onderdeel
5 min	<ul style="list-style-type: none">• Bekijk de geformuleerde leerdoelen in deze lesbrief.• Bekijk de video over pijn bij dementie en de PAIC15: deze video laat in vogelvlucht zien wat de PAIC15 is en hoe het werkt.• Bekijk het observatie-instrument PAIC15: je ziet het daadwerkelijke observatie-instrument en de 15 onderdelen.
10 min	<ul style="list-style-type: none">• Bekijk de video Dementie Quiz.• Ga voor jezelf na wat er nodig is op individueel- en teamniveau om de PAIC15 toe te passen. Maak er een notitie van en neem het mee naar de praktijk.
5 min	<ul style="list-style-type: none">• Bekijk de video PAIC15: ervaringen in de praktijk.
5 min	<ul style="list-style-type: none">• Bekijk de video over Pijn bij dementie: achtergrondinformatie

Bijlage 3

Nabeschouwing over toepassing en interventies (20 min.)

Maak notities van je antwoorden en neem ze eventueel mee naar een plenaire bijeenkomst.

1. Wat vind je van de toegankelijkheid en gebruiksvriendelijkheid van de PAIC15?
2. Welke interventies zou je inzetten op basis van je observaties? Maak daarbij onderscheid tussen interventies op basis van je functionele zelfstandigheid en het consulteren van andere disciplines. Onderbouw je antwoord.
3. Wat is nodig om de PAIC15 succesvol te gebruiken op individueel en teamniveau?

Evaluatie en reflectie (10 min.)

- Wat is gerealiseerd van je verwachting en doelstelling van deze module?
- Wat neem je mee naar de praktijk?
- Wat is de essentie vanuit de Canmeds-rollen m.b.t. dit onderwerp?

Implementeren doe je nooit alleen!

Wil je zelf met de PAIC15 aan de slag in jouw zorgorganisatie? Vraag gerust onze implementatieadviseur: Henriette van der Kloet, h.van.der.kloet@umcg.nl